

„Důvod, proč můžu již osmnáct let vytrvat ve své práci i pod hrozbou vězení, je ten, že beru vězení jako součást svého zaměstnání. Chcete-li vězení přežít v pořádku, musíte se vzepřít strachu, musíte se k tomu postavit mírumilovně, s klidem a optimistickým přístupem.“

Můj obdiv a respekt pro muže sedícího přede mnou roste s každou odpovědí. Je ztělesněním lidské odvahy, důstojnosti a vyrovnanosti. Odpovídá otevřeně a jasně. Hovořili jsme také o roli internetu v čínské společnosti, blížící se olympiádě nebo o roli PEN klubu.

Na závěr jsem mu položil svou oblíbenou otázku: „Může v Číně vůbec někdy vzniknout demokracie západního stylu?“

„Západní demokracie je univerzální lidská hodnota. Vlastně bychom ji neměli definovat jako západní nebo východní. Mnoho východních zemí, jako například Japonsko nebo Tchaj-wan, západní demokracii zrealizovalo. Velmi věřím, že Čína se bude nadále postupně otevírat světu a k demokracii míří. Komunistické systémy ve světě kolabují. V Číně se to ale nemůže stát rychle. Je to obrovská země s obrovskou populací a dlouhou diktátorskou historií. Děje se to, ale postupně.“

Vtom se Liou bohužel mylil. Při psaní těchto řádků se pod vedením prezidenta Si Ťin-pchinga Čína světu opět uzavírá a lidskoprávní situace je v zemi nejhorší od dob Mao Ce-tunga.

Rok po tomto nezapomenutelném rozhovoru byl Liou Siao-po zatčen a obžalován „z šíření fám a pomluv a z podněcování k rozvracení státního zřízení a svržení socialistického systému“. Vedla k tomu publikace Charty 08, jejímž byl Liou Siao-po hlavním autorem. Manifest vyšel 10. prosince, k šedesátému výročí vyhlášení Všeobecné deklarace lidských práv. Charta 08 byla napsána ve stylu československé Charty 77, jejímž hlavním autorem byl Václav Havel. Vyzývá vládu k politickým změnám, požaduje ukončení vlády jedné strany, svobodné volby, svobodu slova a shromažďování a zlepšení situace lidských práv v zemi. Politologové se shodují, že to byla doposud nejpromyšlenější, nejsouvislejší a nejkonkrétnější výzva všemocné komunistické straně Číny. Charta 08 ale nevyzývala k revoluci nebo k násilné změně režimu. Domáhala se dialogu a reforem komunistické strany, ne jejího svržení. Právě za svůj smířlivý přístup byl Liou Siao-po v posledních letech kritizován také mnoha jinými čínskými disidenty. Vytykali mu, že je ochoten s komunisty diskutovat

a vyjednávat. Někteří jej dokonce nazývali kolaborantem režimu a jeho latentním podporovatelem.

Ve vězení byl Liou Siao-po držen na samotce. Nesměl k němu ani jeho právník, ani jeho žena Liou Sia. Soud začal v Pekingu o rok později, den před Vánoce 2009. Budova soudu byla od časných ranních hodin obležena převážně zahraničními novináři a desítkami policistů, kteří samotný vchod ohradili zábranami. Právník Liou Siao-poa Šang Pao-tün sice k soudu mohl, ale samotný obžalovaný nesměl u soudu na svou obhajobu nic říct.

Liou Sia do soudní síně vpuštěna nebyla. Stejně tak jako diplomaté ze Spojených států, Velké Británie, Švédska a asi z desítky jiných ambasad, kteří chtěli přelíčení sledovat.

Rozsudek padl o dva dny později: jedenáct let za mřížemi. Délka trestu všechny šokovala. Jeho právník mi později ve své kanceláři řekl: „Jedenáct let nás překvapilo. Za rozvracení státního zřízení si odpykává nejdelší trest v historii země. Myslím, že to ukazuje, jakou důležitost vláda případu Liou Siao-poa přikládá. Poslali tak vzkaz ostatním.“ Trest si měl Liou Siao-po odpykat ve věznici v Ťin-čou, téměř pět set kilometrů severovýchodně od Pekingu v provincii Liao-ning.

Pár měsíců po rozsudku byla oznámena jeho nominace na Nobelovu cenu míru. Mezi lidmi, kteří jeho nominaci Nobelovu výboru navrhli, byli i Václav Havel, dalajlama a Desmond Tutu. Čínské komouše nominace rozzuřila a měsíce Nobelovu výboru a norské vládě neomalene vyhrožovali, že udělení ceny vězněnému disidentovi bude mít „nedozírné následky“.

Kdo ví, co se bude dít, jestliže tu cenu opravdu získá, uvažoval jsem. Zpětně jsem rád, že jsem si domluvil schůzku jak s Liou Sia, tak s jeho právníkem Šang Pao-tünem ještě před vyhlášením.

Zatímco mnoho demokratických lídrů v Čechách i ve světě doufalo, že udělení ceny čínskému vězni svědomí povede k jeho propuštění, Šang Pao-tün měl opačný názor:

„Získání Nobelovy ceny mu nepomůže dostat se z vězení dříve. A určitě to nepomůže, aby mu trest snížili. Naopak. Strana ukáže svůj postoj. Čím více mezinárodní podpory získá, tím se k němu budou chovat přísněji.“

Jedním dechem ale dodal, že udělení ceny by pro něj a ostatní členy jeho právníckého týmu byla obrovská pocta. „Čína sní o Nobelově ceně už sto let. Zatím se to nikomu nepovedlo. Pokud ji Liou Siao-po dostane,